

שלום לכולכם,

גיליון זה מוקדש ברובו לכנס השני שאנו עורכים, בנושא "טכנולוגיות בשירות הבטיחות", בטכניון, בחיפה. ההתפתחות הטכנולוגית המואצת בשנים האחרונות יכולה לשנות את כללי המשחק בעולם הבטיחות ולהוביל להישגים פורצי דרך, להגברת הבטיחות בעבודה ולצמצום מספר התאונות בעבודה. מגוון מרשים של חידושים והמצאות מבוססי טכנולוגיות חדשות, חודר לשוק מדי שנה בשנה והוצג בכנס. חדשנות מרהיבה, הן בתחום ציוד המגן האישי והן בתחום ציוד המגן במרחב העבודה. כך ניתן לראות קסדות מגן ייחודיות עם חיישני מצוקה, קסדות מגן שמנטרות מצבי עייפות אצל העובד ומתריעות טרם פעולה; אפודי מגן שבהם קיימים חיישנים לניטור חומרים מסוכנים. אפילו נעלי הבטיחות "משנות פניהן" ומגיעות מאובזרות בחיישנים לאיתור טמפרטורה, חיישנים לזיהוי מקום ועוד. סימולטורים חדשניים להדרכת בטיחות במקומות העבודה, שאף מאפשרים לדמות פעולות מתקנות. משקפיים וירטואליים, תלת ממדיים, המדמים התמודדויות בסביבת עבודה ועוד ועוד. אין ספק, כי חלק נכבד מאמצעים אלה יכול למנוע בצורה משמעותית תאונות עבודה קטלניות. אלא שלצד היתרונות הבולטים של הטכנולוגיה כמקדמת את בטיחות העובד, יש לשים לב כי מתקיימים יחסי גומלין בין השניים. כניסת טכנולוגיה חדשה יוצרת בעצמה התמודדויות ואיומים חדשים, שחלקם עלולים להוביל לאיום על בריאות העובד ובטיחותו. במקרים מסוימים, ההשלכות הטכנולוגיות ידועות וברורות, וניתן לכמת את רמת הסיכון, אך בחלק אחר, מדובר בטכנולוגיות חדשות, כאלה שמידת הסיכון בהן אינה ידועה עדיין.

"עקרון הזהירות המונעת" (PRECAUTIONARY PRINCIPLE) המכונה בספרות PP, מבוסס על ההבנה שכאשר פעילות מסוימת מהווה איום על בריאות האדם ו/או על הסביבה, יש לנקוט אמצעי מנע, אפילו אם הגורמים והתוצאות אינם מוכחים מדעית באופן מלא. העיסוק בנושא זה החל במאה הקודמת ונפוץ במיוחד באספקטים של איכות הסביבה, ובעיקר בכל הקשור בכניסתם של חומרים כימיים חדשים. לצד חומרים כימיים שהשפעותיהם לא ברורות, בשנים האחרונות אנו עדים לכניסתם של פיתוחים טכנולוגיים חדשים בתחום הבטיחות, המבוססים על "קרינה בלתי מייננת". השפעותיה של קרינה זו לוטות בערפל, בחוסר ודאות וקושי לקבוע קשר סיבתי מבוסס לרמות סיכון והשפעותיהן לטווח הארוך.

המשמעות היא שאחריות המעסיק לבטיחות העובד איננה מסתיימת באימוץ האמצעי עצמו, מוצלח ככל שיהיה, אלא מוטלת על המעסיק החובה להמשיך ללמוד ולחקור את הטכנולוגיות החדשות שנכנסות ולוודא כי ננקטים אמצעים מרביים לשמירת בטיחות העובד. כך, למשל, במקרה של טכנולוגיות מבוססות קרינה בלתי מייננת, כדוגמת טעינה חשמלית אלחוטית, שאותה הציג ד"ר דובדבני בהרצאתו. יש להגדיר טווחי בטיחות לקרינה, לכלול מקדם ביטחון לעומת התקן ולוודא את קיומן של הוראות להפעלה בטוחה לעובדים. כך יש להשתמש במדידות קרינה סביבתיות במקום העבודה ואף, במידת הצורך, לערוך מדידות אישיות.

לצד הרצון לאמץ חידושים טכנולוגיים מקדמי בטיחות במקומות העבודה, יש לוודא בקפידה שכניסתם של אלה לא מסכנת בעצמה את העובד ויוצרת איומים חדשים. עקרון הזהירות המונעת הוא שצריך לעמוד מול עיני המעסיק, בדיקת חלופות, שקיפות ביישום אמצעי הזהירות - ולא פחות חשוב - יש לזכור שהעיקרון מכוון את נטל ההוכחה ל"אי-נזק" מהטכנולוגיה החדשה על היזם, המעסיק, ולא על העובד עצמו.

לכם,

ד"ר אורנית רוז,

מנכ"ל המוסד לבטיחות ולגיהות